

Cuprins

ABREVIERI.....	5
CAPITOLUL I. DESPRE CAPACITATEA SUBIECTELOR DE DREPT CIVIL	7
Secțiunea I. <i>Considerații generale cu privire la capacitatea juridică</i>	7
§ 1. Corelația dintre capacitatea juridică și calitatea de subiect de drept.....	7
1.1. Calitatea de subiect de drept și noțiunea de capacitate juridică.....	7
§ 2. Corelația dintre capacitatea juridică și capacitatea civilă aplicate subiectelor de drept civil	12
2.1. Considerații generale	12
2.2. Capacitatea civilă este o capacitate de ramură	13
2.3. Capacitatea civilă a subiectelor de drept civil	15
§ 3. Structura capacității civile	19
3.1. Elemente de structură	19
CAPITOLUL II. CAPACITATEA DE FOLOSINȚĂ A PERSONEI FIZICE.....	22
Secțiunea I <i>Noțiune și caractere juridice</i>	22
§ 1. Noțiunea capacității de folosință a persoanei fizice	22
1.1. Definiție.....	22
1.2. Sediul materiei.....	23
§ 2. Caracterele juridice ale capacității de folosință a persoanei fizice.....	24
2.1. Enumerare.....	24
2.2. Conținutul caracterelor juridice ale capacității de folosință a persoanei fizice	24

Secțiunea a II-a. <i>Începutul capacității de folosință a persoanei fizice</i>	29
§ 1. Regula dobândirii capacității de folosință de la data nașterii.....	29
1.1. Consacrarea legală.....	29
§ 2. Excepția dobândirii capacității de folosință de la data concepțiunii	31
2.1. Consacrarea legală a excepției.....	31
2.2. Condițiile aplicării excepției.....	31
2.3. Timpul legal al concepțiunii	34
Secțiunea a III-a. <i>Conținutul capacității de folosință</i>	36
§ 1. Noțiunea, regulile și criteriile de determinare a conținutului capacității de folosință a persoanei fizice.....	36
1.1. Noțiunea conținutului capacității de folosință a persoanei fizice	36
1.2. Reguli de determinare.....	37
§ 2. Îngrădirile capacității de folosință a persoanei fizice	39
2.1. Îngrădirile aduse capacității de folosință a persoanei fizice.....	39
Secțiunea a IV-a. <i>Încetarea capacității de folosință a persoanei fizice</i>	45
§ 1. Data încetării capacității de folosință a persoanei fizice	45
1.1. Ipoteze privind stabilirea datei morții.....	45
§ 2. Declararea judecătorească a morții.....	48
2.1. Noțiunea, justificarea și reglementarea declarației judecătorești a morții	48
2.2. Procedura declarării judecătorești a morții	50
2.3. Stabilirea datei morții în hotărârea declarativă de moarte ...	52
2.4. Rectificarea hotărârii declarative a morții	52
2.5. Efectele hotărârii declarative de moarte	54
2.6. Anularea hotărârii declarative de moarte.....	54
2.7. Efectele anulării hotărârii declarative de moarte	55
2.8. Comorienții.....	58

CAPITOLUL III. CAPACITATEA DE EXERCİȚIU A PERSOANEI FIZICE.....	60
Secțiunea I <i>Noțiune și caractere juridice</i>	60
§ 1. Noțiunea capacității de exercițiu a persoanei fizice	60
1.1. Definiție.....	60
1.2. Premisele capacității de exercițiu a persoanei fizice.....	61
1.3. Felurile capacității de exercițiu ale persoanei fizice.....	63
§ 2. Caractere juridice.....	64
2.1. Enumerare și conținut.....	64
Secțiunea a II-a. <i>Lipsa capacității de exercițiu a persoanei fizice</i>	66
§ 1. Categoriile de persoane fizice lipsite de capacitatea de exercițiu	66
1.1. Reglementarea legală.....	66
§ 2. Reprezentarea legală a persoanelor fizice lipsite de capacitatea de exercițiu.....	67
2.1. Sediul materiei.....	67
§ 3. Acte juridice civile care pot fi încheiate valabil de cei lipsiți de capacitatea de exercițiu.....	68
3.1. Enumerarea și caracterizarea categoriilor de asemenea acte.....	68
3.2. Sancțiune	70
3.3. Încetarea lipsei capacității de exercițiu a persoanei fizice.....	71
Secțiunea a III-a. <i>Capacitatea de exercițiu restrânsă a persoanei fizice</i>	71
§ 1. Noțiune	71
1.1. Reglementare legală	71
1.2. Definiția capacității de exercițiu restrânsă.....	72
§ 2. Început.....	73
2.1. Dobândirea capacității de exercițiu restrânsă	73
§ 3. Conținutul capacității de exercițiu restrânsă.....	73
3.1. Specificul determinării acestui conținut	73
§ 4. Încetarea capacității de exercițiu restrânsă	78
4.1. Cazuri	78
Secțiunea a IV-a. <i>Capacitatea de exercițiu deplină</i>	78

§ 1. Noțiune	78
1.1. Definiție	78
§ 2. Începutul capacității de exercițiu depline	79
2.1. Dobândire	79
§ 3. Conținutul capacității de exercițiu deplină	81
3.1. Caracterizare generală	81
§ 4. Încetarea capacității de exercițiu deplină	82
4.1. Cazuri	82
Secțiunea a V-a. <i>Sancțiunea nerespectării dispozițiilor legale privind capacitatea de exercițiu a persoanei fizice</i>	82
§ 1. Caracterizare generală	82
1.1. Sancțiuni posibile	82
§ 2. Nulitatea	83
2.1. Caracteristicile nulității în această materie	83
CAPITOLUL IV. OCROTIREA PERSOANEI FIZICE	
PRIN MIJLOACE DE DREPT CIVIL	88
Secțiunea I <i>Noțiuni generale</i>	88
§ 1. Sistemul mijloacelor juridice civile de ocrotire a persoanei fizice	88
1.1. Preliminarii	88
1.2. Categoriile de persoane fizice supuse ocrotirii prin mijloace juridice de drept civil	89
Secțiunea a II-a. <i>Ocrotirea minorului</i>	90
§ 1. Ocrotirea minorului prin părinți	90
1.1. Noțiunea și principiile ocrotirii părintești	90
1.2. Modalități de exercitare	92
1.3. Conținutul ocrotirii părintești	94
1.4. Soluționarea neînțelegerilor dintre părinți	95
§ 2. Tutela minorului. Noțiune, caractere și principii	98
2.1. Noțiunea tutelei minorului	98
2.2. Caractere juridice	99
2.3. Principiile tutelei minorului	100
2.4. Deschiderea tutelei minorului	101

2.5. Capacitatea de a fi tutore	103
2.6. Consiliul de familie	104
2.7. Exercițarea tutelei	106
2.8. Încetarea tutelei minorului	113
2.9. Răspunderea tutorelui	114
§ 3. Curatela minorului	116
Secțiunea a III-a. <i>Ocrotirea persoanei fizice prin interdicția judecătorească</i>	118
§ 1. Noțiunea interdicției judecătorești	118
1.1. Definiție și reglementare	118
§ 2. Condițiile de fond cerute pentru punerea sub interdicție	120
§ 3. Procedura punerii sub interdicție	121
§ 4. Efectele punerii sub interdicție judecătorească	125
§ 5. Încetarea interdicției judecătorești	128
Secțiunea a IV-a. <i>Ocrotirea persoanei fizice prin curatelă</i>	129
§ 1. Noțiune și clasificare	129
§ 2. Cazuri de instituire a curatelei capabilului	130
§ 3. Procedura de instituire a curatelei	131
§ 4. Conținutul și încetarea curatelei capabilului	132
CAPITOLUL V. IDENTIFICAREA PERSOANEI FIZICE	134
Secțiunea I. <i>Noțiuni introductive</i>	134
§ 1. Noțiune de identificare a persoanei fizice	134
1.1. Definiție	134
1.2. Necesitatea identificării persoanei fizice	134
§ 2. Mijloacele de identificare a persoanei fizice	135
2.1. Enumerarea	135
2.2. Natura juridică a atributelor de identificare a persoanei fizice	135
Secțiunea a II-a. <i>Numele</i>	136
§ 1. Noțiune și caractere juridice	136
1.1. Noțiune	136
1.2. Sensurile numelui persoanei fizice	137

1.3. Conținutul dreptului la nume.....	138
1.4. Caracterele juridice ale numelui.....	138
§ 2. Numele de familie	139
2.1. Dobândirea (stabilirea) numelui de familie	139
2.2. Modificarea numelui de familie	144
2.3. Schimbarea numelui de familie pe cale administrativă	151
§ 3. Prenumele.....	162
3.1. Noțiuni	162
3.2. Rol	162
3.3. Stabilire, schimbare și retranscriere.....	162
§ 4. Pseudonimul și porecla.....	164
4.1. Pseudonimul	164
4.2. Porecla.....	164
Secțiunea a III-a. <i>Domiciliul persoanei fizice</i>	165
§ 1. Noțiune, importanță, caractere juridice și feluri	165
1.1. Noțiunea domiciliului	165
1.2. Caracterele juridice ale domiciliului.....	168
1.3. Tipuri de domiciliu	169
§ 2. Domiciliul de drept comun	170
2.1. Stabilirea domiciliului de drept comun	170
2.2. Schimbarea domiciliului de drept comun.....	172
2.3. Dovada domiciliului de drept comun	173
§ 3. Domiciliul legal și domiciliul convențional	173
3.1. Domiciliul legal.....	173
3.2. Domiciliul convențional	177
§ 4. Reședința	179
4.1. Noțiune și reglementare.....	179
4.2. Caractere juridice.....	179
4.3. Importanța.....	180
4.4. Stabilire, schimbare și dovadă.....	180
Secțiunea a IV-a. <i>Starea civilă a persoanelor fizice</i>	181
§ 1. Noțiunea și caracterele juridice ale stării civile	181
1.1. Noțiunea stării civile.....	181

1.2. Conținutul stării civile	182
1.3. Delimitarea stării civile față de alte noțiuni juridice	183
1.4. Efectele juridice ale posesiei	184
1.5. Caracterile juridice ale stării civile	185
§ 2. Acțiunile de stare civilă	186
2.1. Noțiuni	186
2.2. Clasificare	186
§ 3. Înregistrările de stare civilă	188
3.1. Noțiuni	188
3.2. Felurile înregistrărilor de stare civilă	188
3.3. Organizarea înregistrărilor de stare civilă	189
3.4. Regulile înregistrărilor de stare civilă	191
§ 4. Actele de stare civilă	192
4.1. Noțiuni	192
4.2. Natură juridică	193
4.3. Reconstituirea actelor de stare civilă	194
4.4. Întocmirea ulterioară actelor de stare civilă	194
4.5. Anularea înregistrărilor de stare civilă	194
4.6. Rectificarea, modificarea și completarea actelor de stare civilă și a mențiunilor	195
4.7. Proba stării civile	199

CAPITOLUL VI. NOȚIUNEA, CLASIFICAREA

PERSONEI JURIDICE, ELEMENTELE

CONSTITUTIVE ȘI FUNDAMENTUL JURIDIC

200

Secțiunea I. *Conceptul de persoană juridică*

200

§ 1. Noțiunea de persoană juridică în dreptul românesc

200

1.1. Definiție

200

1.2. Terminologie

204

§ 2. Originea persoanei juridice

204

2.1. Precizări prealabile

204

§ 3. Succesiunea reglementărilor în materie

208

Secțiunea a II-a. *Clasificarea persoanelor juridice*

211

§ 1. Criterii de clasificare și categoriile corespunzătoare de persoane juridice

211

1.1. Precizări prealabile	211
1.2. Criterii de clasificare	211
Secțiunea a III-a. <i>Elementele constitutive ale persoanei</i> <i>juridice</i>	213
§ 1. Legislația și doctrina privind aceste elemente constitutive	213
1.1. Elementele constitutive în legislație	213
1.2. Doctrina despre elementele constitutive.....	214
§ 2. Caracteristicile, conținutul și importanța juridică a elementelor constitutive.....	215
2.1. Caracteristicile elementelor constitutive	215
2.2. Conținutul elementelor constitutive ale persoanei juridice.....	216
Secțiunea a IV-a. <i>Fundamentul juridic al persoanei juridice</i>	221
§ 1. Preliminarii	221
§ 2. Teorii formulate în doctrină pentru determinarea fundamentului juridic	222
§ 3. Concluzii.....	229
 CAPITOLUL VII. ÎNFIINȚAREA PERSOANEI JURIDICE	231
Secțiunea I. <i>Caracterizare generală</i>	231
§ 1. Noțiunea și rolul statului în înființarea persoanelor juridice și reglementare	231
1.1. Noțiune și rol	231
1.2. Reglementarea înființării persoanelor juridice	232
Secțiunea a II-a. <i>Conținutul modurilor de înființare</i>	234
§ 1. Înființarea persoanelor juridice prin „actul organului competent”.....	234
§ 2. Înființarea persoanelor juridice prin „actul de înființare autorizat, în condițiile legii”	236
§ 3. Înființarea persoanelor juridice „printr-un alt mod reglementat de lege”.....	238
§ 4. Nulitatea persoanei juridice.....	239
4.1. Preliminarii	239

4.2. Cauze de nulitate	240
4.3. Regimul juridic al nulității persoanei juridice	241
4.4. Efectele nulității.....	241
CAPITOLUL VIII. CAPACITATEA DE FOLOSINȚĂ A PERSOANEI JURIDICE	243
Secțiunea I. <i>Noțiunea capacității de folosință a persoanei juridice</i>	243
§ 1. Definiție și terminologie.....	243
1.1. Definiția capacității de folosință a persoanei juridice.....	243
1.2. Terminologie	244
1.3. Caractere juridice.....	245
Secțiunea a II-a. <i>Începutul capacității de folosință a persoanei juridice</i>	247
§ 1. Reguli generale cu privire la începutul capacității de folosință	247
§ 2. Reguli speciale, privind începutul capacității de folosință a persoanei juridice.....	249
§ 3. Determinarea începutului capacității de folosință deplină pe categorii de persoane juridice	250
§ 4. Începutul capacității de folosință anticipată a persoanei juridice.....	252
4.1. Reglementarea excepției.....	252
4.2. Domeniul de aplicație a excepției.....	252
Secțiunea a III-a. <i>Conținutul capacității de folosință a persoanei juridice</i>	254
§ 1. Conținutul capacității de folosință anticipată a persoanei juridice.....	254
§ 2. Conținutul capacității de folosință deplină a persoanei juridice.....	256
Secțiunea a IV-a. <i>Încetarea capacității de folosință a persoanei juridice</i>	258

§ 1. Încetarea capacității de folosință anticipată a persoanei juridice.....	258
§ 2. Încetarea capacității de folosință deplină a persoanei juridice.....	259
CAPITOLUL IX. CAPACITATEA DE EXERCITIUL A PERSOANEI JURIDICE	260
Secțiunea I. <i>Noțiunea capacității de exercițiu a persoanei juridice</i>	260
§ 1. Definiția și reglementarea capacității de exercițiu a persoanei juridice.....	260
1.1. Definiție.....	260
1.2. Reglementare	262
§ 2. Specificul capacității de exercițiu a persoanei juridice.....	262
2.1. Unele aspecte speciale privind răspunderea persoanelor de drept public	272
Secțiunea a II-a. <i>Începutul, conținutul și încetarea capacității de exercițiu a persoanei juridice</i>	273
§ 1. Începutul capacității de exercițiu a persoanei juridice.....	273
§ 2. Conținutul capacității de exercițiu și limitele sale	275
2.1. Conținutul capacității de exercițiu a persoanei juridice	275
2.2. Limitele capacității de exercițiu a persoanei juridice	276
§ 3. Încetarea capacității de exercițiu a persoanei juridice	282
Secțiunea a III-a. <i>Sancțiunea nerespectării regulilor privind capacitatea de exercițiu a persoanei juridice</i>	283
§ 1. Considerații generale	283
CAPITOLUL X. REORGANIZAREA PERSOANEI JURIDICE	286
Secțiunea I. <i>Noțiune, forme și efecte</i>	286
§ 1. Noțiunea reorganizării persoanei juridice.....	286
1.1. Terminologie	286
1.2. Noțiunea și necesitatea reorganizării persoanei juridice.....	287

1.3. Competența de a decide reorganizarea. Principiul simetriei juridice	288
§ 2. Modalități de reorganizare a persoanei juridice.....	289
2.1. Preliminarii	289
2.2. Fuziunea	290
2.3. Divizarea.....	292
2.4. Transformarea.....	295
2.5. Opoziția față de măsurile de reorganizare a persoanelor juridice.....	296
CAPITOLUL XI. ÎNCETAREA PERSOANEI JURIDICE	299
Secțiunea I. <i>Noțiune și moduri de încetare</i>	299
§ 1. Noțiunea încetării persoanei juridice.....	299
1.1. Definiție, competență și reglementare	299
§ 2. Modurile de încetare a persoanei juridice.....	300
2.1. Enumerarea modurilor de încetare	300
Secțiunea a II-a. <i>Nulitatea persoanei juridice</i>	300
§ 1. Cauzele de nulitate	300
1.1. Cauze de nulitate absolută	301
1.2. Cauze de nulitate relativă	301
1.3. Regimul juridic al nulității persoanei juridice	301
1.4. Efectele nulității persoanei juridice	302
Secțiunea a III-a. <i>dizolvarea și desființarea persoanei juridice</i>	302
§ 1. Dizolvarea persoanei juridice	302
1.1. Noțiune. Delimitarea dizolvării de reorganizare	302
1.2. Cauzele de dizolvare.....	303
1.3. Lichidarea – efect esențial al dizolvării	304
1.4. Desființarea persoanei juridice	307
CAPITOLUL XII. IDENTIFICAREA PERSOANEI JURIDICE	308
Secțiunea I. <i>Noțiuni generale</i>	308
§ 1. Noțiune și importanță	308

1.1. Noțiune	308
1.2. Importanța.....	309
§ 2. Natura juridică și ocrotirea atributelor de identificare.....	310
2.1. Natura juridică	310
2.2. Apărarea atributelor de identificare a persoanei juridice.....	310
§ 3. Reglementarea, enumerarea și clasificarea mijloacelor de identificare a persoanei juridice	311
3.1. Reglementare.....	311
3.2. Enumerarea mijloacelor de identificare a persoanei juridice	312
Secțiunea a II-a. <i>Atribute generale de identificare</i>	313
§ 1. Naționalitatea persoanei juridice	313
§ 2. Denumirea persoanei juridice	314
2.1. Definiție.....	314
2.2. Conținutul dreptului la denumire.....	314
2.3. Stabilire și schimbare.	315
§ 3. Sediul persoanei juridice	316
3.1. Noțiune și importanță	316
3.2. Clasificare.....	317
3.3. Conținutul dreptului la sediu	318
3.4. Stabilire și schimbare	318
Secțiunea a III-a. <i>Celelalte atribute de identificare</i>	319
§ 1. Contul bancar, Codul unic de înregistrare și Capitalul social.....	319
1.1. Contul bancar al persoanei juridice	319
1.2. Codul unic de înregistrare.....	319
1.3. Capitalul social	320
§ 2. Firma și marca	320
2.1. Firma	320
2.2. Marca.....	320
§ 3. Telefon, fax și e-mail.....	320
3.1. Generalități	320

Petrică TRUȘCĂ
Andrada Mihaela TRUȘCĂ

DREPT CIVIL. PERSOANELE

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2015-

ABREVIERI

Alin.	– alineatul
Art.	– articolul
C.Ap.	– Curtea de Apel
C.D.	– Culegere de decizii
C.D.H.-C.C.	– Culegere de decizii și hotărâri ale Curții Constituționale a României
C. civ.	– Codul civil (Legea nr. 287/2009, în vigoare de la 1 octombrie 2011)
C.m.	– Codul muncii
C. pen.	– Codul penal
C. pr. civ.	– Codul de procedură civilă
C. pr. pen.	– Codul de procedură penală
C.S.J.	– Curtea Supremă de Justiție
Î.C.C.J.	– Înalta Curte de Casație și Justiție
cf.	– a se compara
Dreptul	– Revista „Dreptul” – serie nouă
Dec.	– Decizie
H.G.	– Hotărârea Guvernului României
Juridica	– Revista „Juridica”
P.R.	– Revista „Pandectele române” – serie nouă
R.J.N.	– Revista Justiția Nouă
M. Of.	– Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	– nota autorului
op. cit.	– opera citată
O.G.	– Ordonanța Guvernului României
O.U.G.	– Ordonanța de urgență a Guvernului
S. civ.	– secția civilă
S. pen.	– secția penală
S. com.	– secția comercială
S.c.a.	– secția de contencios administrativ

S.C.J.	– Revista „Studii și cercetări juridice”
S.D.R.	– Revista „Studii de drept românesc”
s.n.	– sublinierea noastră
T.jud.	– Tribunal județean
T.reg.	– Tribunalul regional

CAPITOLUL I

DESPRE CAPACITATEA SUBIECTELOR DE DREPT CIVIL

Secțiunea I

Considerații generale cu privire la capacitatea juridică

§ 1. CORELAȚIA DINTRE CAPACITATEA JURIDICĂ ȘI CALITATEA DE SUBIECT DE DREPT

1.1. Calitatea de subiect de drept și noțiunea de capacitate juridică

Capacitatea poate fi exprimată științific, numai dacă pornim de la calitatea de subiect de drept civil. O astfel de abordare a problemei este nu numai necesară, dar și utilă pentru lămurirea rațiunii care stă la baza reglementărilor legale ce stabilesc statutul juridic al persoanelor, ca subiecte de drept civil.

După cum se cunoaște, dreptul civil – ca ramură a științei juridice – are ca obiect de cercetare raportul juridic civil, cu mențiunea că această cercetare „*nu se poate mărgini la o simplă exegeză de texte, ci are menirea de a examina aceste texte pornind de la izvoarele lor sociale, de a descifra ceea ce este specific influenței active pe care legislația o exercită asupra relațiilor sociale reglementate și de a desprinde, în perspectivă, căile de perfecționare a reglementărilor date*”¹. Cercetarea raportului juridic civil înseamnă în esență, studierea elementelor constitutive ale acestui raport: subiecte, conținut și obiect.

Cercetarea aprofundată a primului element al raportului juridic – subiectele sale – formează obiectul acelei părți a științei dreptului

¹ C. Stătescu, *Drept civil. Persoana fizică. Persoana juridică. Drepturile reale*. Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1970, p. 5.

civil pe care o putem numi „*Teoria generală a subiectelor de drept civil*”¹. În știința dreptului civil, subiectul de drept nu este definit, dar se menționează care sunt subiectele de drept civil².

Dreptul se adresează oamenilor, reglementând conduita acestora în planul relațiilor sociale. El stabilește pe seama lor un complex de drepturi – precizând condițiile și limitele în care acestea pot fi exercitate – și le impune totodată o multitudine de obligații, a căror executare este asigurată, la nevoie, prin forța de constrângere a statului. Fiecare individ se manifestă astfel, în contextul vieții sociale, ca titular de drepturi și obligații, generic numit subiect de drept.

Într-o asemenea calitate – pe care legea o recunoaște indivizilor, iar în anumite condiții și grupărilor de persoane fizice organizate – oamenii stabilesc între ei cele mai diverse raporturi sociale; o parte din aceste raporturi, intrând sub incidența normelor *juridice*, devin raporturi juridice. Exercițarea drepturilor legal recunoscute și executarea obligațiilor valabil asumate au loc în cadrul unor asemenea raporturi³.

Ca urmare, calitatea de subiect de drept e dublată permanent cu aceea de subiect al raportului juridic. Și totuși, aceste concepte sunt și rămân distincte unul față de altul, fiecare exprimând o anumită stare a celui ce participă la viața juridică: subiectul de drept este, prin specificul său, un participant virtual, în timp ce subiectul raportului juridic este un participant efectiv.

Legislația, jurisprudența și doctrina utilizează frecvent expresia persoană (fizică sau juridică) atunci când se referă la titularul de drepturi și obligații. Etimologic, această expresie derivă din latinescul

¹ Desigur, denumirea „*Teoria generală a subiectelor de drept civil*” este convențională; cu același înțeles în literatura de specialitate sunt uzitate frecvent denumirile: Subiectele raporturilor juridice civile, „*Persoanele*”, „*Persoană fizică*” (ex. E. Lupan, D.A. Popescu, *Persoană fizică*, Ed. Lumina Lex, București, 1993) și „*Persoană juridică*” (ex.: E. Lupan, D.A. Popescu, A. Marga, *Drept civil Persoană juridică*, Ed. Lumina Lex, București, 1994).

² În acest sens, C. Stătescu arată că: „Subiectele raportului juridic civil sunt persoanele fizice și juridice între care se stabilesc drepturi și obligații” (Drept civil, 1970, p. 5) și „Subiectele de drept civil se împart în două categorii: persoanele fizice și persoanele juridice” (*idem* p. 11).

³ M.N. Costin, *Marile instituții ale dreptului civil român*, vol. II, *Persoană fizică și persoană juridică*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p. 7.

„*persona*” prin care se desemna masca purtată pe scenele teatrului antic. Desigur, această terminologie nu a fost preluată ai domă în limbajul juridic. În domeniul dreptului, expresia *persona* a primit o accepțiune cu totul diferită: a devenit sinonim cu acela de subiect de drept, desemnându-l la modul general pe titularul de drepturi și obligații – individ, asociat unic sau grupare umană organizată – care, în această calitate, poate participa la diverse raporturi juridice. Așa cum s-a afirmat în literatura de specialitate¹, rațiunea preluării acestei sintagme în terminologia juridică rezidă în dorința de a se exprima ideea participării omului – metaforic vorbind, – ca actor, la viața social-juridică.

Sintagma persoană fizică s-a consacrat în știința dreptului și în legislație primind o accepțiune mai restrânsă decât cea sugerată de conținutul ei semantic, care vizează ființa bio-psiho-socială, adică omul considerat în întreaga sa complexitate, așa cum îl abordează antropologia filozofică. Dreptul a reținut-o atribuindu-i o semnificație proprie lui. În acest domeniu, omul este privit doar ca participant la relațiile sociale cu valoare juridică. Participarea omului la asemenea relații sociale, cum sunt cele din domeniul *juridic* nu este, nici întâmplătoare și nici ocazională, ci are un caracter necesar și se înfăptuiește continuu, fiind o modalitate de manifestare a esenței umane însăși².

Tot astfel s-a consacrat în limbajul juridic și expresia *persoană juridică*, prin care se desemnează orice formă de organizare care, întrunind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și obligații civile. Ne aflăm aici în prezența unui artificiu lingvistic creat pentru a da expresie unui artificiu juridic, în virtutea căruia un asociat unic sau o grupare de persoane fizice având o organizare de sine stătătoare, un patrimoniu propriu și urmărind un scop bine determinat se înfățișează ca un tot unitar, adică subiect distinct de drept.

Raporturile juridice se stabilesc și își consumă existența în mod necesar cu participarea oamenilor, fie ca indivizi, fie organizați, în virtutea calității lor de subiecți de drept, recunoscută de lege. Numai oamenii pot fi subiecți ai unor asemenea raporturi, întrucât conduita

¹ C. Stătescu, *Drept civil*, 1970, p. 12.

² M.N. Costin, *op. cit.*, 1984, p. 8.

umană este unicul obiect al reglementării juridice. Pe baza acestei premise, în literatura de specialitate, identificându-se subiectul de drept cu subiectul raportului juridic s-a apreciat că prin aceste concepte se desemnează „... *participanții la raporturile juridice care, dispunând de capacitate juridică, pot fi titulari de drepturi și obligații, ce formează conținutul raporturilor juridice*¹”.

Reluându-se această idee într-o altă formulare, s-a arătat că „... *prin subiect de drept se înțelege participantul la raporturile juridice, adică purtătorul (titularul) de drepturi și obligații*²”.

În literatura de specialitate s-a mai formulat și opinia potrivit căreia, sintagma *subiect de drept* desemnează în egală măsură atât participantul la raporturile juridice – titularul de drepturi și obligații –, cât și vocația unui atare titular de a participa la asemenea raporturi, concretizată în aptitudinea de a-și pune în valoare drepturile și obligațiile ce-i sunt recunoscute, respectiv impuse. Această vocație se fondează pe capacitatea juridică a titularului de drepturi și obligații, adică pe o calitate specific umană, care sintetizează două atribute fundamentale ale ființei umane, rațiunea și libertatea, dându-le relevanță sub aspect juridic. Calitatea de subiect de drept și capacitatea juridică sunt și rămân însă, prin natura lor, două concepte distincte, dar care, fiind inseparabil asociate, se condiționează reciproc. Ele derivă una din alta, presupunându-se reciproc; fiecare dintre ele o sugerează pe cealaltă, astfel încât noțiunea de *subiect de drept*, deși are o dublă semnificație, totuși în limbajul juridic este utilizată cu un înțeles unic, complex, acela de participant la viața juridică înzestrat cu aptitudinea ce-i face posibilă participarea³.

¹ I. Ceterchi, M. Luburici, *Teoria generală a statului și dreptului. Note de curs*, vol. II, București. 1977, p. 280 și 285. În legătură cu definiția citată în literatura de specialitate s-a considerat a nu fi riguros exact să se utilizeze - cumulativ (iar nu alternativ) - trei expresii care, în fond, exprimă aceeași esență, și anume: „*participanții la raporturile juridice*”, „*dispunând de capacitatea juridică*” și „*pot fi titulari de drepturi și obligații*”; în realitate calitatea de „*participant la raportul juridic*” se exprimă prin noțiunea de „*capacitate juridică*” (sau capacitate de drept), iar capacitatea juridică exprimă tocmai putința (aptitudinea) de a fi titular de drepturi și obligații (Gh. Beleiu, *Drept civil. Persoanele*, București. 1982, p. 21).

² Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 21.

³ M.N. Costin, M. Mureșan, V. Ursa, *Dicționar de drept civil*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 500.

Titularul de drepturi și obligații civile se numește subiect de drept civil, iar vocația lui de a participa la raporturi juridice civile își găsește exprimare prin noțiunea tehnico-juridică de *capacitate civilă*, sau în alți termeni, se regăsește în conținutul conceptului *capacitate de drept civil*. Potrivit legislației noastre, subiectele de drept civil se împart în două categorii: persoanele fizice și persoanele juridice, fiecare dintre acestea având un regim juridic propriu.

Definiția generală a subiectului de drept civil. În definirea, cu caracter general, a subiectului de drept civil trebuie să se pornească de la conceptul general de „*subiect de drept*”, concept care aparține Teoriei generale a dreptului. În această ramură a științei juridice, plecându-se de la premisa fundamentală că „*Subiectele raporturilor juridice sunt numai oamenii, luați ca indivizi sau organizați, conduita umană fiind unicul obiect al reglementării juridice*”, se ajunge la precizarea că „*prin subiect al raportului juridic sau subiect de drept se înțeleg participanții la raporturile juridice, care, dispunând de capacitate juridică, pot fi titulari de drepturi și obligații, ce formează conținutul raporturilor juridice*¹”. Față de acest concept general, subiectul de drept civil poate fi definit ca fiind „*acea specie de subiect de drept care cuprinde persoana fizică și persoana juridică, în calitate de titulari de drepturi subiective și obligații civile*”². Mai menționăm că, în limbajul juridic curent, se folosește și formularea: „*Subiectele de drept civil sunt persoanele (subînțelegându-se ambele categorii de persoane: fizice și juridice)*³”.

Calitatea de a fi titular de drepturi și obligații nu înseamnă decât aptitudinea subiectului – persoană fizică – persoană juridică – de a avea drepturi și obligații și în general se exprimă prin noțiunea de „*subiect de drept*”. Tot astfel, calitatea juridică a individului ori grupării de oameni de a avea drepturi și obligații, în general, se

¹ M. Luburici, *Teoria generală a dreptului*. București, 1996, p. 83 și urm.; N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Actami, București, 1996, p. 286; I. Ceterchi, I. Craiovan, *Introducere în Teoria generală a dreptului*, București, 1992, p. 115.

² Gh. Beleiu, *op. cit.*, 1998, p. 75.

³ Uneori cuvintele „*persoană*” și „*persoanele*” cuprind referirea numai la om, luat individual, ca subiect de drept (și aceasta nu numai în drept, ci și în vorbirea obișnuită; sensul în care se utilizează, un termen sau altul rezultă din contextul în care este folosit).